

Vergoedingen voor arbeid en kapitaal horen in elk investeringsplan

Melkveehouders leren rekenen aan rendement

Nadenken over rendement is nog geen gemeengoed in de melkveehouderij. Maar tijden veranderen, zo benadrukken accountants en specialisten uit de financiële wereld. Onzekerheden nemen toe, banken zijn steeds kritischer in het verstrekken van krediet. Met rendementsberekeningen voor komen ondernemers zinloze investeringen.

tekst **Wichert Koopman**

Kan ik de rente en aflossing opbrengen en wil de bank financieren? Het zijn van oudsher de belangrijkste vragen die veehouders zich stellen bij het doorrekenen van plannen voor de ontwikkeling van hun bedrijf. 'Investeren op rendement is nog geen onderdeel van de ondernemerscultuur in de melkveehouderij', constateert Jelle Zijlstra, onderzoeker bedrijfsmanagement bij Livestock Research van Wageningen UR en parttime lector melkveehouderij aan hogeschool Van Hall Larenstein. Het ver-

mogen dat een melkveehouder in zijn leven opbouwt, wordt vaak helemaal in het bedrijf gestoken. Dat gebeurt niet altijd doelbewust. 'Rekenen aan bijvoorbeeld de extra marge op investeringen of terugverdiendtijd kan voorkomen dat investeringen worden gedaan die het bedrijf uiteindelijk niet verder brengen,' zo stelt Zijlstra.

'Denken in rendement is meer dan je afvragen of je de bank kunt betalen', vindt ook Rick Hoksbergen, directeur agro bij Alfa Accountants. 'Het betekent ook rekenen met een vergoeding voor eigen arbeid en kapitaal. Als een boer niet opast, verdienen allerlei mensen aan zijn investeringen behalve hijzelf.'

Laag maar stabiel

Tijden veranderen. Banken financieren minder makkelijk en lijken meer dan in het verleden te kijken naar rendement.

'Nee, de normen die we hanteren voor financieringsaanvragen zijn niet strenger geworden', verklaart Marijn Dekkers, sectormanager melkveehouderij bij Rabobank Nederland. 'Hoogstens worden de normen strakker gehanteerd en krijgen ondernemers minder vaak het voordeel van de twijfel. We leren van de ervaringen met bedrijven die flink geïnvesteerd hebben, daarbij fors gefinancierd zijn en nu gevoelig blijken voor hoge voerprijzen. We spiegelen daarom meer dan in het verleden op de gevoelheden van investeringsplannen.'

Overigens haast Dekkers zich te benadrukken dat de Rabobank zich geen enkele zorgen maakt over het geld dat de kredietverstrekker heeft uitstaan in de melkveehouderij. De sector blijft in crisistijd een baken van stabiliteit. Deense toestanden zijn volgens Dekkers in Nederland niet aan de orde.

Eenzelfde geluid komt uit de mond van Cor Bruns, sectormanager agrarische productie bij ING. 'Het is voor ons nu

prettig zakendoen in de melkveehouderij. Het rendement op vermogen is weliswaar laag, maar het is wel stabiel.'

Bij het beoordelen van kredietaanvragen kijkt de bank nog steeds vooral naar de ruimte in de exploitatie om de extra rente en aflossing op te brengen. 'Maar de wereld wordt wel zakelijker. Dat betekent dat ook melkveehouders er niet aan ontkomen te leren rekenen aan rendement. Of een investering voldoende rendement oplevert, is een keuze die je zelf maakt. In een bedrijf mag ook ruimte zijn voor een stukje liefhebberij. Maar je moet je daar als ondernemer wel bewust van zijn', vindt Bruns.

De sectormanager blijft wel realistisch. 'Als je echt kritisch kijkt, krijgt een melkveehouder altijd een te lage ondernemersbeloning voor zijn inspanningen en risico.'

Bedrijf in balans

Schaalvergroting wordt vaak gezien als dé strategie voor het verhogen van het rendement van een bedrijf. 'Dat komt er in de praktijk niet altijd uit', constateert Jaap Gielen, bedrijfsadviseur bij Countus accountants. 'Om optimaal te renderen, moeten de productiefactoren op een bedrijf in balans zijn', is zijn ervaring.

Zijn collega Hoksbergen van Alfa Accountants oppert dat het voor ondernemers die hun bedrijf in balans hebben, wellicht verstandiger is nu even rustig aan te doen. 'Er hangen op dit moment veel onzekerheden boven de sector. Door af te lossen, maak je ook ruimte voor een volgende stap.'

Langer melken in een te kleine melkstal of een flinke overbezetting in een oude stal accepteren is een manier om op korte termijn rendement te maken op geld dat is geïnvesteerd in groei. 'Het kan een oplossing zijn voor een overbruggingsfase', vindt Marijn Dekkers van Rabobank. 'Maar uiteindelijk moet er in een

plan wel ruimte zijn voor die grotere melkstal. Anders houd je het als melkveehouder niet lang vol.'

Ook investeringen in bijvoorbeeld milieu, koecomfort of diergezondheid leveren op korte termijn vaak niet het hoogste rendement. 'Ze zijn voor de langere termijn wel bepalend voor de ruimte die de sector melkveehouderij in Nederland krijgt om zich te ontwikkelen. Daarom stimuleren wij ondernemers met uitbreidingsplannen om ook hierover na te denken', vertelt ING-sectormanager Cor Bruns.

Succesvolle groeiers

Over het rendement van investeren in grond zijn de meningen verdeeld. Op korte termijn levert grond kopen niets op. 'Maar als de waardeinstijging wordt meegenomen, is het rendement op lange termijn tot nu toe altijd redelijk geweest', vindt Jelle Zijlstra. 'Daar moet je wel rekening mee houden bij het maken van rendementsberekeningen rond grond.' Bovendien zorgt grond voor zekerheid en maakt het de bedrijfsexploitatie minder afhankelijk van de prijzen voor voer en mestafzet.

Het rendementsdenken mag in de melkveehouderij nog geen gemeengoed zijn, er zijn ondernemers die het heel goed in de vingers hebben. Samen met collega's deed Jelle Zijlstra onderzoek naar de kenmerken van succesvolle en minder succesvolle groeiers. 'Succesvolle groeiers hebben een scherpere focus op economie en arbeidsefficiëntie dan minder succesvolle groeiers. Als ze die focus consequent blijven houden, kunnen ze steeds sneller stappen zetten.'

'Het verschil in tempo van bedrijfsontwikkeling tussen bedrijven wordt groter', constateert ook Jaap Gielen. 'Als ondernemers het vliegwiel aan het draaien krijgen, kan het hard gaan. Ook in Nederland.'

Melkveehouder haalt nauwelijks rendement op eigen vermogen

Het rendement op het eigen vermogen van ondernemers in de melkveehouderij is nog steeds nihil. Dit blijkt uit actuele berekeningen van het Landbouw Economisch Instituut (LEI) op basis van de gemiddelde resultaten van de bedrijven in het informatienet in de jaren 2007 tot en met 2011.

Gemiddeld hadden de steekproefbedrijven bijna 1,8 miljoen euro eigen vermogen. Dit zit voor een belangrijk deel in grond. De waardeinstijging van de grond

is, naast het financieel resultaat van de bedrijfsvoering, dan ook een belangrijke component in de berekening van het rendement.

Daarnaast is de waardering van gezinsarbeid van invloed. Als de waardeinstijging van de grond niet wordt meegerekend en gezinsarbeid op een gemiddeld caoloon wordt gezet, is het gemiddeld rendement op eigen vermogen in de melkveehouderij twee procent negatief. Als de waardeinstijging van de grond wel

wordt meegenomen, is er net een positief rendement. Pas als geen vergoeding voor de eigen arbeid wordt gerekend, haalt een melkveehouder een rendement van ruim vijf procent op zijn eigen vermogen.

Vergeleken met andere sectoren in de land- en tuinbouw is het rendement in de melkveehouderij overigens nog relatief goed, met name vanwege de grond in eigendom. Alleen de akkerbouw doet het beter.